

**ЖАНРОВО-ТИПОЛОГІЧНА СТРУКТУРА
ПЕРСОНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО
БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВА**

Проаналізовано типи і жанри вітчизняної бібліографічної біографістики на сучасному етапі розвитку (1991–2011 рр.).

Ключові слова: бібліографознавство, бібліографічна біографістика, жанри біографічних досліджень, типологія.

Проанализированы типы и жанры отечественной библиографической биографистики на современном этапе развития (1991–2011 гг.).

Ключевые слова: библиографоведение, библиографическая биографистика, жанры биографических исследований, типология.

Types and genres domestic bibliographic biography at the present stage of development (1991-2011) are analysed.

Key words: bibliographic science, bibliographic biography genres of biographic researches, typology.

Розвиток історичного аспекту вітчизняного бібліографознавства на сучасному етапі зумовлює вивчення свого минулого значною мірою через персоніфікацію, оскільки науковий і творчий доробок видатних особистостей становить основу національного і державного поступу. Персоналогічний підхід як пріоритетний напрям пов'язаний з усвідомленням того, що інтегральне дослідження історії суспільної думки України потребує суттєвого розширення наукових уявлень про безпосередні конкретно-історичні її прояви через діяльність на ідейній, духовній ниві осіб, які зробили свій неповторний індивідуальний внесок [9, с. 35].

Здійснений нами типологічний аналіз виявив стійку тенденцію посилення інтересу науковців та практиків до персоналогічних досліджень, кількість яких у загальному масиві документів історико-бібліографознавчої тематики складає майже половину.

Підвалини жанрового аналізу бібліографічної біографістики як специфічного об'єкта наукового дослідження закладено в працях знаного російського історика бібліографії Е.К. Беспалової [1; 2]. В працях «Биографический жанр в библиографии. Персоналия библиографов» та «Жанр персоналии в библиографоведении», базуючись на методології діяльнісного підходу та залучивши багату джерельну базу праць, що вийшли друком у 1980–1990-рр. ХХ ст., вперше на пострадянському просторі автором окреслено форми, жанри, визначено тенденції розвитку персональних історико-бібліографічних досліджень. У цілому біографічний

жанр, констатує Е. К. Беспалова, «активно сприяє самосвідомості бібліографії як історико-культурної цінності» [2, с. 47].

З 2000-х рр. в українському бібліографознавстві намагалися узагальнити напрями персонологічних розвідок. Змістовні, жанрово-типологічні й організаційно-інституціональні параметри біобібліографістики за період з 1991 по 2000 рр. набули висвітлення в публікаціях автора цієї статті [3–5]. Бібліотекознавча (і частково бібліографічна) біографістика в контексті історичного підходу, історія виникнення та стан її розвитку на сучасному етапі охарактеризовані в статті доктора історичних наук Т.І. Ківшар [9]. Сучасне жанрове розмаїття історико-біографічних видань подано в оглядових публікаціях спіробітниці Національної парламентської бібліотеки України (НПБУ) Т. Заморіної [6; 7].

Проте вказані джерела лише частково надають уявлення щодо жанрово-типологічної структури персональних біографічних розвідок у сучасному вітчизняному бібліографознавстві, що актуалізує необхідність проведення окремого дослідження.

Метою статті є аналіз жанрів історико-біографічних досліджень в Україні за роки незалежності (1991–2011 рр.). За основу жанрового поділу нами обрано відповідну типологічну класифікацію літературних творів, викладену в навчальному посібнику Г. М. Швецової-Водки «Документознавство» [11, с. 273-338], критеріями якого автор вважає цільове та читацьке призначення і особливості внутрішньої форми: предмет і спосіб відображення дійсності, обсяг документа, ступінь складності його структури, стиль викладу матеріалу.

Усього за означений період виявлено 819 публікацій персонального жанру в галузі бібліографії. Розподіл джерел за типами наведено у табл. 1.

Таблиця 1. Жанрова структура історико-біографічних досліджень (1991–2011)

Жанри	Кількість публікацій
Науково-дослідницька література	410
• тези наукової доповіді	56
• тексти наукових доповідей	61
• наукові статті	257
• автореферати дисертацій	11
• наукові монографії	6

Жанри	Кількість публікацій
• аналітичний (критичний) огляд	5
• узагальнююча праця	9
• першоджерела	2
Науково-популярна література	23
• науково-популярні статті (в газ)	23
Публіцистична література	66
• нариси (портретні)	66
Навчальна література	3
• навчальні посібники	3
Довідкова література	112
• довідники	4
• довідкові статті	11
• енциклопедичні статті	72
• словникові статті	25
Мемуарна література	27
• спогади	10
• листування (епістолярна спадщина)	17
Науково-інформаційна література	168
• замітка (інформаційне повідомлення)	30
• бібліографічні посібники	122
• рецензія	16
Масово-інформаційна література	10
• некрологи	10
Всього	819

Семантичний аналіз виявлених матеріалів засвідчив, що типологічна структура сучасних біографічних розвідок є різноманітною — це: науково-дослідницькі; науково-популярні; публіцистичні; навчальні; довідкові; мемуарні; науково-інформаційні та масово-інформаційні джерела.

Найбільшу кількість (410 публікацій) складають науково-дослідницькі розвідки, що «містять відомості про результати

теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, призначені перш за все для використання у сфері науки фахівцями відповідних галузей знань» [11, с. 313]. Провідними жанрами сучасної вітчизняної історико-біографічної науково-дослідницької літератури є: тези наукової доповіді (56); тексти наукових доповідей (61); наукові статті (257), автореферати дисертацій (15), наукові монографії (5); аналітичні (критичні) огляди (5); узагальнюючі праці (9); першоджерела (2).

Перші фундаментальні наукові дослідження (дисертації та наукові монографії) у сфері бібліографічної біографістики виникли в Україні в другій половині 90-х рр. ХХ ст. Нині в 15 дисертаційних біоісторіографічних дослідженнях розкрито науковий доробок велетнів вітчизняної бібліографічної науки та практики, таких як: Л. У. Биковський (дисертація Ю. В. Секунової), М. Ю. Брайчевський (О. П. Бодак), М. С. Грушевський (І. П. Цибенко), О. С. Грушевський (Л. Ф. Приходько), С. О. Єфремов (С. Г. Приколота), М. Кордуба (О. М. Піх), І. Кревецький (У. П. Яворська), І. Крип'якевич (Т. О. Литвин), С. І. Маслов (О. І. Ємчук), Ю. О. Меженко (Н. В. Стрішенець), митрополити Євгеній (С. О. Болховітін, дисертація Є. В. Рукавіциної) та Іларіон (І. Огієнко, докторська дисертація В. П. Ляхоцького), Є. Ю. Пеленський (Л. І. Сілевич), Є. Й. Сіцінський (А. М. Трембіцький), М. І. Ясинський (С. А. Арутюнова). На основі дисертаційних досліджень видано 2 монографії (В. П. Ляхоцького про І. Огієнка та Н. В. Стрішенець про Ю. О. Меженка). Значна частина робіт виконана в Київському національному університеті культури і мистецтв у межах комплексної наукової теми закладу «Бібліографознавство в Україні: історія, сучасний стан і перспективи розвитку», локальними складовими якої є наукові розвідки: «Українські бібліографи ХХ ст.», «Українські вчені і бібліографія», «Історичні постаті в українській бібліографії» та «Бібліографічна діяльність української діаспори».

Історико-біографічні розвідки проводилися в контексті загальноісторичного процесу реабілітації імен, впровадження нового «людського бачення» минулого бібліографії, історія бібліографії розглядається крізь її суб'єктивний чинник, крізь діяльність, біографії суб'єктів бібліографічної діяльності.

Провідною тенденцією дисертаційних персонографічних досліджень є залучення широких джерел архівних та інших неопублікованих матеріалів і реконструкція на їх основі історико-біографічного процесу. Методологічним інструментарієм сучасних істориків бібліографії є системно-діяльнісний підхід, що дозволяє висвітлити роль і місце суб'єкта бібліографічної діяльності в історії бібліографії.

Крім того, на наш погляд, до науково-дослідницьких монографічних джерел історико-біографічного характеру можна віднести «Вибрані праці» науковців. У вітчизняному бібліографознавчому просторі такі видання започатковано нещодавно (видано збірники М. С. Слободяника та Г. М. Швецової-Водки), історикоджерелознавчий потенціал яких складно переоцінити.

Особливим напрямом історико-біографічних досліджень слід вважати публікацію історичних першоджерел. Так, Г. І. Ковальчук опублікувала інструкцію С.І. Маслова по опису українських стародруків, О. Ємчук — доповідь «Из нашей книжной старины» (виголошену на сесії АН УРСР 15 січня 1942 р.). На сторінках «Вісника Книжкової палати» подано вступ Ю. Ковалевського та Ю.О. Меженка до книги «Практическое руководство по библиотечному делу» (Пг.: Мысль, 1923)», присвячений співвідношенню книгознавства та бібліотечного колекціонування.

Однією з форм оприлюднення результатів історико-біографічних досліджень вищезазначених установ стають різноманітні читання, конференції, біографічні студії, присвячені діяльності українських бібліографів та бібліографознавців. Зазвичай приурочені до ювілейних дат. Провідними центрами персоніологічних студій в Україні є Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (НБУВ), Національна парламентська бібліотека України, Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника, Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка та ін. Оприлюднені на різноманітних історико-книгознавчих, бібліографічних «читаннях», «студіях» та видання доповідей у збірниках тез або матеріалах конференцій надають можливість ознайомити фахову громадськість з проведеним науковим дослідженням.

Історико-біографічний жанр є постійною, значною і значущою частиною професійних періодичних та продовжуваних видань, на сторінках яких переважно друкуються такі наукові статті та портретні нариси, що належать до публіцистичного жанру.

Часопис «Вісник Книжкової палати» має дві постійні рубрики — «Історичні розвідки» та «Визначні події та видатні діячі»; журнал «Бібліотечний вісник» публікує профільні матеріали під рубриками «Будівничі бібліотечної справи», «З історії бібліотечної та бібліографічної справи», «Видатні діячі бібліотечної справи в Україні», «Особистості» тощо. Часопис «Бібліотечна планета» вміщує публікації під рубриками «Українська бібліографія», «Бібліографічна спадщина», «Постаті української культурології». «Бібліотечний форум України» подає публікації в рубриці «Ювілеї бібліотек», часопис «Шкільна бібліотека» в рубриці «Життя і творчість відомих бібліотечних діячів». Бібліографічна спадщину

регулярно вміщуються на сторінках «Наукових праць НБУВ» (виходить друком з 1998 р.), «Записок ЛННБ ім. В. Стефаніка» (1993), «Вісника Харківської державної академії культури» (1999), «Вісника Одеського національного університету. Сер. Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство» (2007), «Вісника Львівського університету. Сер. Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології» (2006), «Наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Сер. Бібліотекознавство. Книгознавство» (2008), бюлетеня Міжнародної асоціації українців «Бібліографія українознавства», продовжуваних видань із суміжних галузей — історико-архівознавчих, джерелознавчих, біографічних: «Рукописна та книжкова спадщина України» (1993), «Українська біографістика» (1996) тощо. Наукові дослідження українських та зарубіжних фахівців (І. О. Вовченко, Н. К. Леликова, Е. Огар, А. Румянцева, Є. К. Соколінського), присвячені відомим діячам у галузі книгознавства, бібліографознавства та бібліографії: Л. У. Биковському, Ю. О. Меженку, С. Сірополку, надруковані на сторінках тематичного збірника РНБ «Историко-библиографические исследования».

Таким чином, пріоритет публікацій науково-дослідницького жанру, їхній високий рівень свідчать про інтенсивний розвиток науково-дослідної діяльності в галузі бібліографічної біографістики в країні.

Органічним продовженням науково-дослідницьких розвідок та їхньою базою, на нашу думку, є науково-інформаційні видання, серед яких провідне місце посідають бібліографічні посібники (БП) різних видів і жанрів — 168 видань. Жанровий склад БП — це біобібліографічні посібники (зокрема нариси), персональні покажчики, автобіобібліографія та автобібліографія.

Тенденцією сучасних історико-біографічних досліджень є намагання створити так звані «персональні серії». Однак з упевненістю можна говорити про те, що традиції видатних істориків бібліографії минулого зберігаються в сучасних біобібліографічних дослідженнях. Про це свідчить започаткування в 1993 р. ННБУ серії біобібліографічних нарисів «Видатні діячі української книги», яка згодом, із введенням імен сучасних бібліографів, була змінена на «Провідні діячі української книги». Нині вже видано 22 покажчики та нариси про знаних діячів бібліографії та бібліографознавства, таких як Ю. О. Меженко, М. І. Ясинський, В. В. Дорошенко, С. І. Маслов, Л. У. Биковський, Ф. П. Максименко, М. Плевако, І. З. Бойко, М. Ф. Яшек, В. С. Бабич, Н. М. Рева, М. С. Слободяник, Р. С. Жданова (два видання), В. В. Патока, М. В. Геращенко, Г. М. Швецова-Водка, С. В. Сороковська та ін.

На регіональному рівні набув розвитку один із найактуальніших напрямів персонологічних досліджень — краєзнавча біобібліографістика. Серед них можна відзначити такі серії: «Краєзнавці Слобожанщини» (видає ХДНБ ім. В. Г. Короленка), «Біобібліографія Лауреатів премії ім. К.І. Рубинського» (ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна), «Науковці Львівщини» (Львівська ОУНБ). Біобібліографічні посібники-довідники надрукували представники Житомирської, Закарпатської, Рівненської ОУНБ, Одеської національної наукової бібліотеки ім. О.М. Горького, Хмельницької ОУНБ ім. М. Островського, Черкаської ОУН ім. Т.Г. Шевченка та ін. В загальному мікромасиві документів з краєзнавчої бібліографічної біографістики також набули висвітлення постаті представників бібліографії Хмельниччини, Поділля, Галичини. Поєднання довідкової, біографічної та бібліографічної інформації на сторінках таких видань сприяє якнайповнішому розкриттю особистості бібліографа, предмета його науково-бібліографічної діяльності.

Бібліографічний доробок фахівців вищої школи України акумулюється в біобібліографічних серіальних виданнях (наприклад, «Видатні педагоги ХДАК»), науково-допоміжних покажчиках праць викладачів вчз, тематичних БП (наприклад, видання фахівців РДГУ «Покликання — бібліотекар: до 40-річчя вищої бібліотечної освіти Рівному»).

Варто відзначити, що саме представники діаспори М. Тарнавська («Автобібліографія») та Л. Ю. Биковський (автобіобібліографічний покажчик «У службах українській книжці») започаткували новий жанр біобібліографістики — автобібліографію. Його особливістю є укладання персонального БП власне самим діячем — суб'єктом історико-бібліографічного процесу.

Найголовнішим результатом сучасного періоду дослідження історії вітчизняної бібліографії в персонологічному напрямі є об'єднання зусиль навколо створення узагальнюючої фундаментальної роботи, яку очолює НПБУ, — створення довідника «Українські бібліографи». Авторство проекту належить видатному бібліографу, провідному фахівцеві НПБУ Р. С. Ждановій. Протягом 2008–2011 рр. вийшло друком 3 випуски. Укладачі подають інформацію як про бібліографів за фахом, так і про тих осіб, котрі мали інший фах, але зробили значний внесок у бібліографічну справу в Україні. Основним критерієм відбору є роль у творенні української бібліографічної науки і вплив на розвиток бібліографії в Україні. За цим критерієм подається інформація про найвідоміших постатей, котрі набули світового визнання; осіб загальнонаціонального значення; діячів регіонального і місцевого значення, представників української діаспори й іноземних бібліографів, які

так чи інакше вплинули на розвиток бібліографічної науки в Україні. Наведено відомості про сучасних українських фахівців.

Довідкові джерела (112 публікацій), які функціонально спрямовані на накопичення й упорядкування значних обсягів інформації, на сучасному етапі персоналогічних досліджень сприяють формуванню прізвищ бібліографів-емігрантів. Це, у свою чергу, зумовлює форму подання інформаційного матеріалу, який переважно зводиться до стислих біобібліографічних відомостей у довідкових виданнях: енциклопедіях, словниках, довідниках. Основні відомості про бібліографічну діяльність українців за кордоном подано переважно в «Енциклопедії Сучасної України» та енциклопедичному словникові «Українська журналістика в іменах». Інформація про «класиків» вітчизняної бібліографії — Ю. О. Меженка, Д. А. Балику, М. А. Годкевича, Л. Б. Хавкіну — міститься в російських енциклопедичних виданнях «Книга» (1999), «Библиотечная энциклопедия» (2006). З 1994 р. при НБУВ функціонує Інститут біографістики, завданням якого є створення універсальної біографічного словника і бази даних, до котрого входить інформація і про представників бібліографії. Передбачається, що потужним фаховим ресурсом стане також «Українська бібліотечна енциклопедія», над якою з 2010 р. працює НІБУ.

На сучасному етапі важливим джерелом реконструкції історико-бібліографічного процесу є наявність у документному масиві таких донедавна «нетрадиційних» для бібліографознавства видів документів, як мемуари (спогади, автобіографії, щоденники, епістолярна спадщина, записні книжки, записи тощо) безпосередніх його учасників. Мемуари як джерело біографічних досліджень «олюднюють» сферу БД, це своєрідні «документи душі», саме вони дозволяють найповніше передати атмосферу, в якій працював бібліограф, зрозуміти фактори та явища, що безпосередньо впливали на БД. Особливо важливими ці документи є для вивчення однієї з найактуальніших проблем — ролі людського фактора в історії тієї або іншої сфери знання та практики [1].

У досліджуваному масиві мемуарна література представлена двома жанрами — епістолярною спадщиною (листуванням) та спогадами — 17 та 10 публікацій відповідно.

Епістолярну спадщину активно вивчають і публікують співробітники ЛННБ ім. В. Стефаника, особливу увагу приділяючи надбанню Ю.О. Меженка (саме тут учений працював на створенням Українського бібліографічного репертуару в 1945–1946 рр.) і публікація його епістолярної спадщини є одним з етапів цього важливого проекту. Крім окремих публікацій на сторінках наукових видань, фахівці бібліотеки упорядкували та підготували до друку

видання «Листи Юрія Меженка до львів'ян (1923–1969)» та «Листування Юра Меженна з Ярославом Дашкевичем (1945–1969)».

Іншу групу мемуарної літератури становлять спогади. Їх можна поділити на дві складові: перша з них належить безпосередньо бібліографам — в них вони розповідають про власну діяльність, життєвий шлях тощо. Спогади як унікальні історичні джерела «являють собою життєписи авторів, містять їх індивідуальний досвід, духовний заповіт нащадкам, прагнення усвідомити й визначити своє місце в тих або інших подіях, пояснити своє бачення їх тощо» [11, с. 452]. Водночас у спогадах персоналія найвиразніше виявляється суб'єктивність суджень, оцінок, нерідко трапляються помилки й неточності. Але, незважаючи на деякі недоліки, цей жанр збагачує історико-біографічні дослідження новими матеріалами і фактами, деякими унікальними даними й подробицями. До таких, зокрема, належать спогади Ю. О. Меженка про роботу вченого в Ленінграді над складанням бібліографії російської періодики, ще одна публікація розкриває період роботи в Книжковій палаті України Р.Й. Целінського.

Друга група — це спогади родичів, колег, учнів — усіх, хто був знайомий з бібліографом. Жанровою особливістю літератури цієї групи є яскрава емоційність, образність, щирість. Таким штрихами до портретів діляться учні С. Й. Петрова, дочка І. Т. Калиновича, колеги й учні згадують історика та бібліографа української літератури, проф. Прикарпатського університету В. Т. Полека, відомі бібліографи та бібліографознавці Л.І. Гольденберг, Н. М. Рева, Л. Г. Рева, протоієрей Ю. Мисик — відповідно своїх наставників С.І. Маслова, М. П. Гуменюка, Ф. Максименка. Сукупність мемуарних документів міститься в збірці спогадів, розвідок, листів та біобібліографічних матеріалів львівського бібліографа М. Деркач.

На жаль, навчальні видання в досліджуваному масиві представлені лише 3 посібниками. Це праці викладачів КНУКіМ, професорів, знаних істориків бібліографії Н. Ф. Королевич «Українські бібліографи ХХ століття» та М. В. Геращенко «Українські вчені та бібліографія» (два видання). Проте ці джерела, хоча й активно використовуються в навчальному процесі, за своєю сутністю не є традиційними навчальними виданнями, це, радше, збірники історико-бібліографічних нарисів про діячів на ниві бібліографії.

Таким чином, аналіз сучасного стану персонологічних розвідок у галузі бібліографознавства дозволив констатувати наявність потужної наукової і джерельної бази, свідченням чого є домінування науково-дослідницьких та науково-інформаційних (зокрема персональних, біобібліографічних посібників) публікацій. Це, на

нашу думку, може сприяти створенню в найближчому майбутньому фундаментальних монографічних джерел, підручників та навчальних посібників із загальної історії української бібліографії, іманентною складовою яких є персоналії.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вважаємо вивчення можливостей використання бібліографічної біографістики, зокрема таких її жанрів, як персональні та біобібліографічні посібники, в технологіях управління знаннями, наприклад, механізми управління знаннями через індивідуальну наукову творчість бібліографів і бібліографознавців.

Список літератури

1. Беспалова Э. К. Биографический жанр в библиографии. Персоналия библиографов / Э. К. Беспалова ; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. — М. : МГУКИ, 2003. — 212 с.
2. Беспалова Э. К. Жанр персоналии в библиографоведении / Э. К. Беспалова // Библиография. — 2002. — № 5. — С. 40–49.
3. Глазунова Л. В. Біографічний жанр як напрям історико-бібліографознавчих досліджень в Україні на сучасному етапі / Л. В. Глазунова // Бібліографічні студії пам'яті українського бібліографа Ігоря Корнейчика, 20 жовтня 2004 р. / ХДНБ ім. В.Г. Короленка. — Х. : ХДНБ, 2004. — С. 34–43.
4. Глазунова, Л. В. Пріоритетні напрями розвитку бібліографічної біографістики в Україні на сучасному етапі / Л. В. Глазунова // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 24–25 квіт. 2008 р. / ХДАК. — Х. : ХДАК, 2008. — С. 258–259.
5. Глазунова Л. В. Центри історико-бібліографічних досліджень в Україні на сучасному етапі / Л. В. Глазунова // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 24–25 квіт. 2007 р. / ХДАК. — Х., 2007. — С. 214–215.
6. Заморіна Т. Бібліографічна біобібліографістика України / Т. Заморіна // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток бібліотечної справи в краї : наук. зб. : матеріали 16-ї Волин. наук. літ.-краєзн. конф., присвяч. 65-річчю Волин. ОУНБ ім. О. Пчілки, 1–2 черв. 2005 р., м. Луцьк / Волин. ОУНБ ім. О. Пчілки та ін. — Луцьк, 2005. — С. 15–16.
7. Заморіна Т. Книгознавство та бібліотечна справа в постатях / Т. Заморіна // Українська біографістика : зб. наук. пр. / НАН України, НБУВ, Ін-т біогр. дослідж. та ін. — К., 2008. — Вип. 4. — С. 495–501.
8. Ківшар Т. І. Бібліотекознавча біографістика як розділ галузевої біографістики / Т. І. Ківшар // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Сер. Бібліотекознавство. Книгознавство. — 2010. — Вип. 2. — С. 10–20.
9. Литвинова Т. Ф. Історико-біографічний напрям у дослідженні суспільної думки України (18–початок 19 ст.) / Т. Ф. Литвинова // Укр. біографістика : зб. наук. пр. / НАН України, НБУВ, Ін-т біогр. дослідж. — К., 1999. — Вип. 2. — С. 34–39.

10. Стрельський Г. В. Мемуари як джерело біографічних досліджень про учасників визвольних змагань в Україні (1917–1920) / Г. В. Стрельський // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. — 1998. — Вип. 1 : Бібліотека. Наука. Культура. Інформація. — С. 451–459.
11. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : навч. посіб. / Г. М. Швецова-Водка. — К. : Знання, 2007. — 398 с. — (Вища освіта ХХІ століття).

Надійшла до редакції 26.12.2011 р.

УДК 021.1:[316.774:613](477)

Н.Н. МУХАМЕД'ЯРОВ

КОМУНІКАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ: БІБЛІОТЕКОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Уперше комунікаційне середовище розглядається як чинник формування здорового способу життя українського суспільства, визначається місце в ньому бібліотечної інституції.

Ключові слова: бібліотека, комунікаційне середовище, здоровий спосіб життя.

Впервые коммуникационная среда рассматривается как фактор формирования здорового образа жизни украинского общества, определяется место в ней библиотеки.

Ключевые слова: библиотека, коммуникационная среда, здоровый способ жизни.

For the first time the communication environment is examined as a factor of formation of healthy mode of life of the Ukrainian society. The place of libraries in this environment is determined.

Key words: library, communication environment, healthy mode of life.

Одним із головних гарантів збереження та поліпшення здоров'я українського суспільства є дотримання норм здорового способу життя (ЗСЖ). Рівень культури ЗСЖ залежить в першу чергу від самої особистості, однак формується під впливом комунікаційного середовища (КС) — комунікаційних структур (бібліотек, інформаційних центрів, осередків книговидання та книгорозповсюдження, ЗМІ тощо), агентів комунікаційної взаємодії (дитсадків, шкіл, вищих навчальних закладів, науково-виробничих структур і т.ін.), а також владних структур національного, регіонального і місцевого рівнів, що через спілкування, обмін інформацією, взаємозв'язок, партнерство допомагають суспільству позбутися шкідливих звичок.